

Thema:
Het wereldvoedselvraagstuk

Zuivelconsumptie in China

Hoe wordt er omgegaan met veranderde voedselpatronen?

Nanja Bos, s1885480
Rijksuniversiteit Groningen
Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
Begeleider: dr. P.C.J. Druiven
Bachelorscriptie 2012-2013 eindversie
21-01-2013

Samenvatting

De afgelopen jaren is de Chinese economie sterk gegroeid, dit heeft geleid tot verandering van voedselpatronen, waarin met name de zuivelconsumptie zich heeft weten te ontwikkelen. Deze thesis richt zich op het analyseren van de verschillende factoren die de voedselpatronen van China beïnvloeden en de daarbij horende gevolgen voor de zuivelindustrie. Door middel van literatuuronderzoek en het houden van interviews is geprobeerd een antwoord te geven op de volgende hoofdvraag: *‘Hoe hebben de voedselconsumptiepatronen, met name de zuivelconsumptie, zich in China vanaf 1978 ontwikkeld en hoe is en wordt hier mee omgegaan?’*

Voor stedelijke gebieden in China is het inkomen sinds 1980 vervijfvoudigd, met een grote stijging in koopkracht als gevolg. Resultaat hiervan zijn nieuwe voedselpatronen. Er vindt een verschuiving plaats van rijst en graan naar meer dierlijke consumptie. Maaltijden met veel vlees en met een hoger vetpercentage worden dominant in de dagelijkse maaltijden. Daarbij consumeert de huidige stedelijke en toenemende verwesterde bevolking in toenemende mate zuivelproducten. Zuivelconsumptie is in de zuidelijke gebieden lager dan in de rest van het land, zowel stedelijk als ruraal. De factoren die, in de met name zuivelconsumptie, een rol spelen zijn: economische groei, urbanisatie, traditie en marketing, waarbij de economische groei de belangrijkste drijvende factor is.

Tenslotte hebben zich belangrijke veranderingen binnen de zuivelindustrie in China voorgedaan. Zo vinder er meer kwaliteitscontroles plaats, is er veel schaalvergroting en specialisatie onder melkveehouderijen, is er een groeiend buitenlands belang en een groeiende import van zuivel.

Inhoud

Samenvatting	2
Hoofdstuk 1 Inleiding	4
1.1 Aanleiding.....	4
1.2 Probleemstelling.....	4
1.3 Opbouw.....	4
Hoofdstuk 2 Theoretisch kader.....	5
Hoofdstuk 3 Conceptueel model	7
Hoofdstuk 4 Methodologie	8
Hoofdstuk 5 Resultaten	9
5.1 Voedselconsumptie.....	9
5.2 Zuivelconsumptie.....	12
5.2.1 Factoren.....	13
5.3 Geografische verschillen	16
5.4 Zuivelindustrie	20
5.4.1 Kwaliteit en overheid	20
5.4.2 Melkveehouderijen.....	21
5.4.3 Import	22
Hoofdstuk 6 Conclusie	24
Hoofdstuk 7 Literatuur.....	25
Bijlage 1: Interview X. Zhang	28
Bijlage 2: Interview B. Zhang.....	29
Bijlage 3: Interview H. Lagerwey.....	31
Bijlage 4: Observaties T.R. Muthert.....	32
Bijlage 5: Topografische kaart China	34

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De afgelopen jaren heeft de Chinese economie zich sterk weten te ontwikkelen, een resultaat hiervan is de sterke verandering in Chinese voedselpatronen. Veel onderzoek is er gedaan naar deze veranderde voedselpatronen, met name onderzoek naar hoe er aan de nieuwe vraag kan worden voldaan. Een interessante ontwikkeling binnen de voedselconsumptie is de toenemende zuivelconsumptie in China, een zuivelconsumptie die relatief laag is in vergelijking met de rest van de wereld (Gao, 2001; Dong, 2006).

In deze thesis komen de veranderde voedselpatronen in China naar voren. Wat is er precies veranderd? Wat heeft deze verandering te weeg gebracht? Daarbij wordt de zuivelconsumptie uitgelicht. Hoe heeft deze industrie zich weten te ontwikkelen? Welke factoren spelen hierbij een rol en hoe reageert de zuivelindustrie en de Chinese overheid op deze ontwikkeling. Geografische verschillen in de voedselconsumptie in China zijn groot en worden besproken aan de hand van case study's: de stad Beijing in het noorden, en de zuidelijke provincie Guangdong met daarin de stad Guangzhou, zie bijlage 5.

1.2 Probleemstelling

Dit onderzoek richt zich op het analyseren van de verschillende factoren die de voedselpatronen van China beïnvloeden en de daarbij horende gevolgen voor de zuivelindustrie.

Hoofdvraag: *'Hoe hebben de voedselconsumptiepatronen, met name de zuivelconsumptie, zich in China vanaf 1978 ontwikkeld en hoe is en wordt hier mee omgegaan?'*

Deelvragen:

- Welke veranderingen in de voedselconsumptiepatronen van de Chinese middenklasse doen zich voor?
- Hoe heeft de zuivelconsumptie in China zich vanaf 1978 ontwikkeld?
 - Waarom is deze consumptie veranderd? Welke factoren spelen hier een rol?
- Is er een verschil in zuivelconsumptie tussen Noord- en Zuid-China?
 - Is er een verschil tussen urbane en rurale zuivelconsumptie?
 - Is er een verschil tussen de case study's; Beijing, en zuidelijke provincie Guangdong met daarin de stad Guangzhou?
- Welk beleid voert de overheid met betrekking tot de zuivelconsumptie?
 - Hoe reageert de melkproductie en zuivelindustrie op de zuivelconsumptie?

1.3 Opbouw

Voordat er wordt in gegaan op de voedselpatronen, de factoren, de geografische verschillen en de melkindustrie wordt er eerst een theoretisch kader van het thema geschetst. Hierin worden de belangrijkste bestaande theorieën over dit onderwerp uiteengezet. Na dit theoretisch kader zal de methodologie, gebruikt in dit onderzoek, besproken worden. De belangrijkste resultaten zullen worden weergegeven onder de subhoofdstukken; voedselconsumptie, zuivelconsumptie, geografische verschillen, en zuivelindustrie. Na deze resultaten zal er een conclusie en daarmee de beantwoording op de hoofdvraag volgen.

Hoofdstuk 2 Theoretisch kader

De meest voorkomende theorieën over de gedane onderzoeken naar de economische veranderingen, de veranderde voedselpatronen en de zuivelindustrie in China worden in dit hoofdstuk besproken. Deze theorieën worden in het onderzoek meegenomen en vergeleken met andere onderzoeken en eigen verzamelde data.

Aldus Hubacek et al. (2007) heeft China vanaf 1978 een transitie doorgemaakt van een gesloten economie naar een vrije markteconomie. Dit houdt in dat er een overgang heeft plaatsgevonden van een gesloten economie met weinig interactie met het buitenland naar een vrije markteconomie met veel handel en investeringen vanuit het buitenland. Daarbij is de landbouweconomie verschoven naar een economie gedomineerd door industrie en diensten. Guo et al. (2000) voegt daar aan toe dat tussen 1978 en 1996 het gemiddelde inkomen per capita groeide met 8.2%. Resultaten van deze verandering zijn een verbeterde levenskwaliteit en een sterke reductie van armoede.

De volgende verschuivingen vinden er in het Chinese voedselpatroon plaats. Onder andere Zhang (2002) beschrijft een verschuiving van het traditionele Chinese voedselpatroon, gekenmerkt door veel graan en rijst in de dagelijkse voeding, naar een modern voedselpatroon met meer calorierijke dierlijke producten. Veeck en Burns (2005) voegen daar, kant-en-klaar, voorverpakt, bevroren, en gedroogd voedsel aan toe. Deze producten zijn beschikbaar gekomen door de groei van het aantal supermarkten. Een andere verschuiving is de keuze aan producten, waardoor er niet alleen wordt gegeten om in leven te blijven, maar er wordt geleefd om te eten. Gevolg, een toenemende aantal Chinezen met overgewicht (Zhang et al., 2008).

In bestaande literatuur worden verschillende factoren met betrekking tot de voedselpatronen genoemd, de meest naar voren komende factor is inkomensgroei. Daarnaast wordt aangegeven dat traditie, identiteit, bevolkingsgroei, prijsveranderingen en de mate van urbanisatie ook een rol spelen in het veranderde voedselpatroon (Heien en Wessels, 1988; Veeck en Burns, 2005; Dong, 2006). Fuller et al. (2007) hebben onderzocht welke factoren invloed hebben op de zuivelconsumptie. Daarbij is gebruikt gemaakt van data verzameld uit huishoudens in Beijing, Shanghai en Guangzhou. De gebruikte factoren in dit onderzoek zijn economische, demografische en culturele factoren maar ook overheidsbeleid en detailhandel.

Verscheidene case study's zijn gedaan om de geografische verschillen in zuivelconsumptie te verklaren. Grote ongelijke ontwikkeling vindt er plaats in China waarbij er een groter wordende groep steeds welvarender wordt (groeïende middenklasse) en er een blijvende armoede is in rurale gebieden (Hubacek et al., 2007). Door een veel kortere geschiedenis van zuivel in het zuiden van China ligt hier de consumptie van zuivelproducten veel lager dan gebieden in het noorden van China waar de geschiedenis van zuivel al veel langer is (Fuller et al., 2007).

In de literatuur wordt over de ontwikkeling van de zuivelindustrie in China het volgende gezegd. Zo noemen Ma et al. (2007) in hun onderzoek dat veel melkveehouderijen zullen vergroten en zullen verplaatsen naar de stedelijke gebieden. Het USDA (2009) noemt in haar onderzoek dat het melamine melkschandaal ervoor gezorgd heeft dat veel Chinezen hun eigen

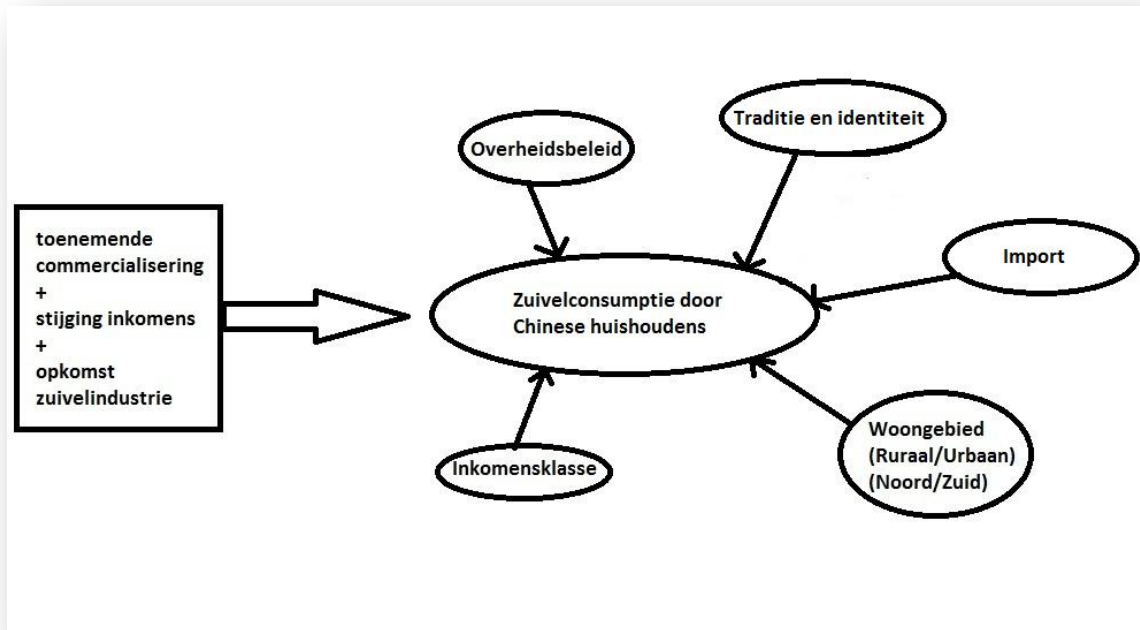
geproduceerde zuivel wantrouwen. Dit biedt kansen voor multinationals die door middel van hun naamsbekendheid en kwaliteitsgarantie de Chinese markt veroveren.

Samenvattend komen uit de bestaande literatuur de volgende factoren naar voren wat betreft de zuivelconsumptie in China. Allereerst wordt in de meeste literatuur de sterke inkomensgroei in China genoemd. Daarnaast wordt er veel geschreven over de verschuiving in het voedselpatroon in China. Deze verschuiving wordt verklaard door inkomensgroei, urbanisatie, traditie, bevolkingsgroei en overheidsbeleid. En er wordt geconstateerd dat er verschil zit in zuivelconsumptie tussen rurale en urbane gebieden en ook tussen Noord- en Zuid-China.

Hoofdstuk 3 Conceptueel model

Onderstaande figuur is een schematische weergave van de probleemstelling en het theoretisch kader aan de hand van een conceptueel model:

Figuur 1 Conceptueel model (eigen bron)

Hierbij bestaat de context uit de toenemende commercialisering, de stijging van inkomens en de opkomst van de zuivelindustrie in China. De hoofdvraag wordt samengevat door: De zuivelconsumptie door Chinese huishoudens. Deze hoofdvraag zal beantwoord worden door een analyse van de volgende factoren: overheidsbeleid, inkomensklasse, type woongebied (ruraal/urbaan/noord/zuid), import, en traditie en identiteit. Deze factoren omvatten ieder een deelvraag en proberen een verklaring te vinden voor de veranderende zuivelconsumptie door Chinese huishoudens.

Hoofdstuk 4 Methodologie

Het onderzoek in deze thesis is gedaan door middel van het verzamelen van primaire en secundaire data. De secundaire data is verzameld door middel van literatuuronderzoek. Het literatuuronderzoek bestaat voornamelijk uit het analyseren van verschillende factoren, die van invloed zijn op de melkconsumptie in China. Er is gebruik gemaakt van verschillende wetenschappelijke onderzoeken, die zijn gevonden via de catalogi Scopus en PiCarta.

De verzameling van primaire data is gedaan door middel van interviews en een observatie. De keuze voor interviews is gemaakt door een gebrek aan voldoende mogelijke respondenten voor een enquête en om meer diepte-informatie te verkrijgen (O'Leary, 2010). Dit is bedoeld ter versterking van de secundaire data en om nieuwe aspecten te belichten. Het LEI Wageningen doet sociaal-economisch onderzoek over voeding en leefomgeving. Om inzicht te krijgen in de algemene voedselpatronen in China is de onderzoekster X. Zhang, aangesloten bij het LEI in Wageningen, geïnterviewd. Zij doet onderzoek naar consumentenpatronen in China. Dit interview heeft telefonisch plaatsgevonden in het belang van de geïnterviewde, zie bijlage 1. Verder heeft er een interview plaatsgevonden met de Chinese B. Zhang, PhD Culturele Geografie bij de Rijksuniversiteit Groningen. Dit interview, zie bijlage 2 heeft plaatsgevonden met als doel informatie te verzamelen over zuivel vanuit de Chinese consument. Eigen ervaringen met zuivel kwamen in dit interview naar voren.

Het laatste interview heeft plaatsgevonden met een agrarisch medewerker in Nieuw-Zeeland, H. Lagerwey. Dit interview, zie bijlage 3, had als doel om meer informatie te verkrijgen over de Chinese zuivelindustrie met betrekking tot import en buitenlandse investeringen.

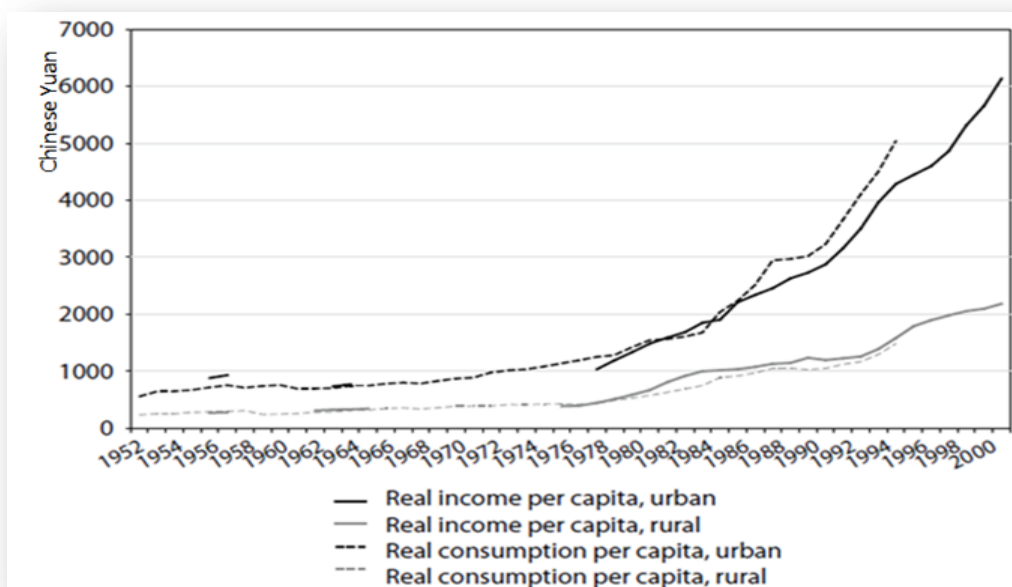
De observatie is gedaan door T.R. Muthert in Hangzhou, China. T.R. Muthert is een Nederlandse student die tijdelijk in China stage loopt. De observaties die hij gedaan heeft hadden als doel om meer informatie te verkrijgen over zuivel in China vanuit een Westers perspectief. De observaties, zie bijlage 4, zijn gedaan door middel van een fotorapportage, eigen ervaringen en vragen aan collega's.

Hoofdstuk 5 Resultaten

5.1 Voedselconsumptie

In 1978 vonden er in China ingrijpende economische hervormingen plaats (Veeck en Burns, 2005; Hubacek et al., 2007; Yu en Abler, 2009). Voor deze hervormingen was China een gesloten economie met centrale planning en weinig interactie met het buitenland. Voedselconsumptie in steden werd door de overheid gereguleerd door middel van een systeem met voedselbonnen (Meng et al., 2005). Zoals in onderstaande figuur 2 is af te lezen was er voor de Chinese inkomens tussen 1980 en 2000 een jaarlijkse stijging van 10%. Voor stedelijke gebieden is het inkomen vervijfvoudigd met een grote stijging in koopkracht als gevolg (Veeck en Burns, 2005).

Figuur 2 Urbane versus Rurale inkomens en consumptie per huishouden in China in 1952-2001 (Bron: Khor en Pencavel, 2008)

De hiervoor genoemde economische groei heeft geleid tot een grote verbetering van de levenskwaliteit. Grote groepen van de Chinese bevolking hebben te maken met een overgang van een leven in armoede naar een leven met voldoende voedsel en kleding. Zij vormen de nieuwe middenklasse (Zheng en Henneberry, 2011). Deze middenklasse is gebaat bij een betere levenskwaliteit en vraagt om voedsel met hoge voedingswaarde, comfortabele leefomstandigheden, en betere gezondheidszorg (Hubacek et al., 2007).

Voor voedselbedrijven maar ook retailers, restaurants en distributeurs in China, is de middenklasse de nieuwe focus (Zheng en Henneberry, 2011). Zij zijn de mensen met het meeste geld en staan het meest open voor nieuwe producten. Deze nieuwe focus heeft geleid tot een aantal veranderingen. Door de economische en sociale veranderingen vanaf 1980 heeft er een sterke herstructurering plaatsgevonden binnen het Chinese voedseldistributiesysteem. Zo is het eigendom van koelkasten gestegen, vond er een sterke groei van import plaats, een groeiende privatisering van bedrijven, en een verbeterde distributie- en

transportinfrastructuur. Daarbij is de voedselindustrie enorm gegroeid. Met name het aantal supermarkten in de stedelijke gebieden, met daarin een grote beschikbaarheid van kant-en-klaar maaltijden (Veeck en Burns, 2005).

Ook binnen de voedselpatronen hebben zich een aantal veranderingen voor gedaan. Het traditionele voedselpatroon van Chinezen bestaat uit drie maaltijden per dag met een dominantie van rijst- en graanproducten (Whang et al., 2008). Voedselpatronen zijn verschoven naar een gemixt voedselpatroon met drie maaltijden op een dag plus snacks. X. Zhang noemt in haar interview dat maaltijden met veel vlees en een hoger vetpercentage nu de dagelijkse consumptie domineren. Het voedselpatroon met rijst en graan is vervangen door één met veel dierlijke producten (Zhang et al., 2008; Zhai et al., 2009). Daarbij is ook de wijze van koken veranderd. De traditionele gezonde methoden zijn ingeruild voor ongezonde snelle methoden (Whang et al., 2008). In figuur 3 en 4 wordt de consumptie van verschillende soorten voedsel weergegeven in de periode 1989 tot 2004. In deze periode is de totale rijst- en tarweconsumptie afgenomen, de consumptie van vlees en zuivelproducten, waaronder melk, is daarentegen gestegen. Ook uit onderzoek van Ma et al. (2005) blijkt dat de stedelijke consumptie van granen en groenten in de periode 1985-2003 gedaald is met 40 procent en 18 procent. In dezelfde periode is de consumptie van varkensvlees, rundvlees en gevogelte gestegen met 22, 82 en 164 procent.

Daarbij is buiten de deur eten flink in populariteit gegroeid. Het aantal restaurants is in korte tijd sterk gestegen en ook het percentage van het inkomen wat besteedt wordt aan buiten de deur eten groeit (Zhang et al., 2008). Gepaard met deze veranderde voedselpatronen gaat het verschijnsel overgewicht en andere voedingsgerelateerde ziektes. Bij mannen is het percentage overgewicht verdriedubbeld tussen 1989 en 2000, bij vrouwen is dit verdubbeld (Zhang et al., 2008; Li, 2009).

Vooraf in de urbane gebieden vinden twee verschuivingen plaats. Ten eerste een verschuiving van eat-to-live naar live-to-eat. Eten is niet een eerste levensbehoefte meer maar wordt bepaald door keuzes die verder gaan dan functionele aspecten van voedsel (real goods). Zo worden de keuzes nu bepaald door immateriële wensen als merken of andere emotionele voldoening van voedsel (feel goods). De tweede verschuiving is van een tekort aan voedsel naar een overschot aan voedsel.

Zoals in figuur 2 al te zien was, zijn de veranderingen het grootst en het snelst in stedelijke gebieden en bestaat de daadwerkelijk groeiende consumerende bevolking maar uit een klein gedeelte van de gehele bevolking. De consumptiepiramide heeft hiermee maar een kleine top rijke koopkrachtige mensen en een grote basis van arme weinig koopkrachtige mensen (Zhang et al., 2008).

Samenvattend zijn de voedselconsumptiepatronen in China de afgelopen jaren veranderd. De opkomende middenklasse vraagt naar meer levenskwaliteit. Voedselconsumptie is hiermee verschoven van veel rijst en graan naar meer dierlijke producten.

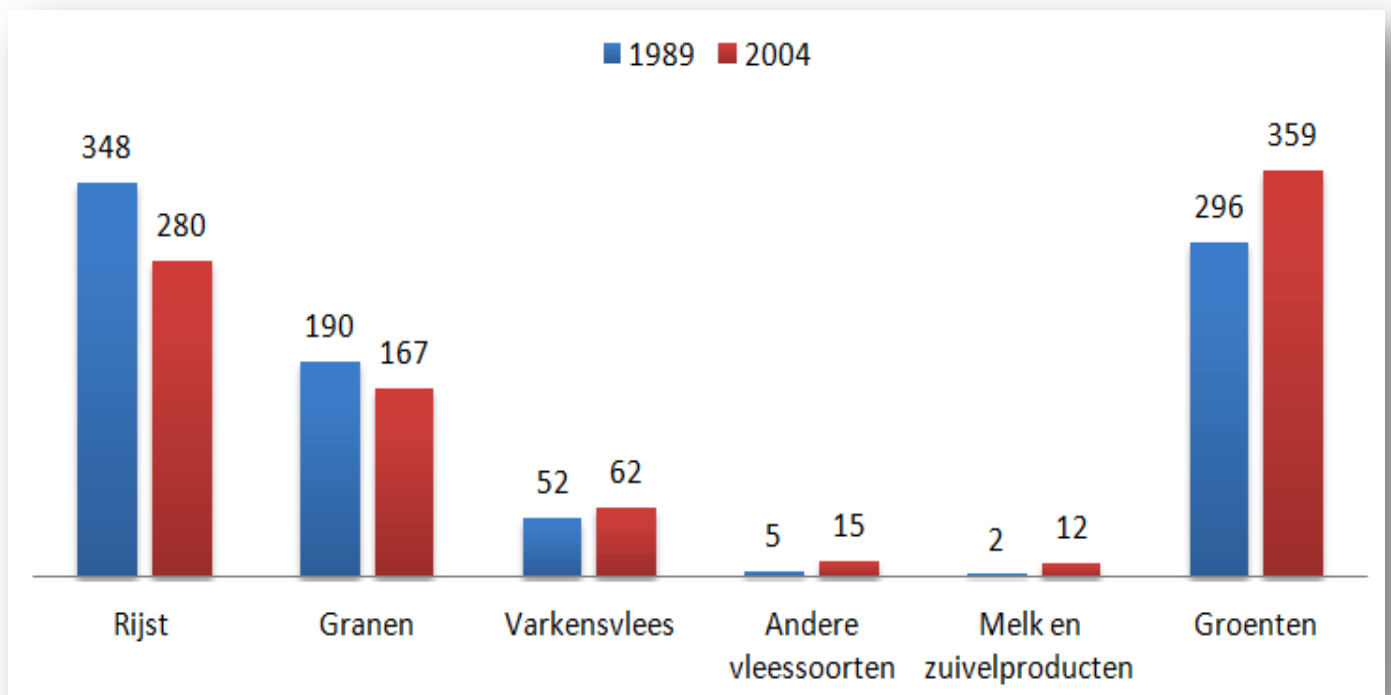
Figuur 3 Voedselconsumptie per voedselsoort in China in de periode 1989 tot 2004 (Bron: Zhai et al., 2009)

Table 2 Trends in intake (g/day) of food groups for adults in China by residence and year.

Food	Total						Rural						Urban					
	1989	1991	1993	1997	2000	2004	1989	1991	1993	1997	2000	2004	1989	1991	1993	1997	2000	2004
Rice	348	337	320	297	274	280	362	338	335	312	290	295	316	336	284	262	237	243
Wheat	190	196	199	181	152	167	193	196	211	193	154	173	183	194	169	153	146	152
Other cereals	53	35	32	28	20	16	86	37	39	34	22	18	15	29	12	12	14	13
Tubers	139	94	89	83	73	42	174	95	98	91	78	47	88	91	66	67	70	29
Legumes and products	23	21	20	19	19	50	23	21	21	19	19	43	22	21	19	19	19	68
Vegetables*	296	278	284	280	267	359	314	302	303	292	277	377	242	238	234	239	262	313
Fresh fruit	14	9	12	10	12	29	14	8	11	6	8	25	14	12	16	20	22	38
Pork	52	59	62	60	69	62	44	59	52	49	60	54	71	59	89	86	91	80
Other meats [‡]	5	5	7	9	9	15	4	5	6	6	6	11	7	6	12	16	15	25
Poultry	7	7	9	12	14	15	4	7	6	10	12	13	12	7	14	17	19	19
Milk and products [†]	2	4	3	3	6	12	1	2	1	1	2	6	5	5	7	9	17	25
Eggs and products [‡]	11	14	15	24	26	26	9	13	12	20	23	23	16	15	22	33	32	33
Fish	24	21	22	28	26	30	22	21	20	25	25	28	27	22	28	35	30	35
Vegetable oil	32	22	22	31	30	33	30	22	21	30	30	32	37	22	26	34	30	36
Animal fat	18	13	10	10	12	6	19	14	11	10	12	7	15	12	9	9	12	4
Cakes	1	2	2	3	2	6	1	3	1	2	1	6	2	1	4	5	5	8
Sugar	8	5	5	6	6	5	8	5	4	6	6	5	8	4	7	8	6	4
Salt	19	16	14	13	13	10	21	16	14	13	13	10	23	16	13	14	14	9
Pastes and soy sauce	26	14	12	16	15	9	22	13	12	17	15	10	32	16	13	14	14	8
Other foods	13	12	12	14	14	36	13	12	11	12	13	36	14	12	15	19	16	36

* Total vegetables; excludes potatoes.
[†] Products containing milk.
[‡] Products in which egg is the key ingredient.
[§] All processed meats.

Figuur 4 Verduidelijkende grafiek bij figuur 3 (Bron: Zhai et al., 2009)

5.2 Zuivelconsumptie

In het begin van 1990 was de zuivelconsumptie in zowel rurale als urbane gebieden nog laag, maar redelijk stabiel. Een stedeling consumeerde ongeveer 7,51 kg per capita zuivelproducten. Een inwoner van de rurale gebieden consumeerde rond die periode maar 2,51 kg per capita. Pas halverwege de jaren '90 kwam de melksector tot groei, waarbij voornamelijk de urbane vraag groeide (Fuller et al., 2006). Voor de hogere inkomens is de consumptie van verse melk na 1990 met bijna 300 procent gestegen. Maar nog steeds, zo blijkt uit de gedane interviews, is zuivel niet vanzelfsprekend in de dagelijkse voedselconsumptie.

In de Chinese traditie wordt zuivel gezien als voedingssupplement voor kinderen en ouderen, waarmee de consumptie onder jongeren laag is. Ook B. Zhang noemt dit in zijn interview. Hij noemt hier dat zuivel nooit onderdeel uit heeft gemaakt van het dagelijkse voedselpatroon maar dat dit in de afgelopen jaren wel is toegenomen. Fruit en groenten vormen namelijk de kern van hun dagelijkse voeding (Dong, 2006). Uit het interview met X. Zhang blijkt dat Chinezen veel meer thee drinken en is melk maar in klein mate beschikbaar. Daarbij bevat traditionele smaak en keuken, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Nederland, geen zuivelproducten (USDA, 2003). Uit de observaties van Muthert blijkt dat veel Chinezen weinig zuivel consumeren omdat ze het niet lekker vinden.

Door invloeden vanuit het Westen komen zuivelproducten steeds meer in het Chinese voedselpatroon voor. De huidige stedelijke en toenemende verwesterde bevolking consumeert in toenemende mate zuivelproducten. Muthert noemt de groei van de bevolking als een belangrijke factor in deze toenemende consumptie. Hoe in 1990 de urbane zuivelconsumptie nog op 7 kg lag, is dat in 2009 al 29 kg zuivelconsumptie per capita. Voor rurale gebieden is dit gestegen van 2,5 kg naar 2,9 kg in 2009. Ter vergelijking, het wereldwijde zuivelconsumptiegemiddelde is 105 kg (USDA, 2003).

In figuur 5 wordt de urbane zuivelconsumptie in China per inkomensgroep afgebeeld. Hierin is af te lezen dat de verse zuivelconsumptie per persoon het meest gestegen is, van 4,83 kg in 1996 naar 18,62 kg in 2003. Voor de laagste inkomens is de verse zuivelconsumptie per persoon 6,71 kg in 2003 en voor de hoogste inkomensgroep is dit 28,29 kg in 2003. Uit de tabel blijkt dat van alle zuivelproducten de consumptie van melkpoeder het laagste is en ook het minste in consumptie is gestegen, dit wordt ook in onderzoek van het USDA (2009) genoemd. Verklaring voor deze lage consumptie is het melamine melkschandaal waardoor er weinig vertrouwen is in melkpoeder. De gebieden waar deze consumptie nog wel groeit zijn de onderontwikkelde gebieden in west en centraal China (USDA, 2009).

Yoghurt daarentegen is van 0,32 kg per persoon gestegen naar 2,53 kg per persoon in 2003 en heeft nog steeds groeipotentie. Uit ander onderzoek is gebleken dat kaas maar een klein aandeel heeft in de gehele zuivelconsumptie. Toch heeft kaas wel de meeste groeipotentie omdat het een goede bron van proteïne en calcium is, en inmiddels door de opkomende middenklasse is ontdekt (USDA, 2009). In de gehele figuur is af te lezen dat de algehele zuivelconsumptie bij hogere inkomens hoger ligt dan bij lagere inkomens. (Fuller et al., 2006).

De verwachting is, dat de gehele zuivelconsumptie de komende jaren blijft groeien met ongeveer een groeipercentage van 10% per jaar maar minder explosief als voorheen. De meeste

groei wordt verwacht in de rurale gebieden (USDA, 2009). Muthert noemt in zijn observaties hier de groeiende bevolking en de toenemende westerse invloeden als belangrijkste spelers.

Figuur 5 Urbane melkconsumptie in China per inkomensgroep. (Bron: Fuller, 2006)

Annual urban dairy product consumption (kg per person) per capita by income group								
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
<i>Fresh products</i>								
Lowest 10%	2.52	2.62	2.87	3.34	4.59	5.61	4.83	6.71
Third Quintile	4.84	4.97	6.17	7.62	9.83	11.78	15.79	18.94
Top 10%	7.91	9.02	10.66	13.78	17.52	19.60	26.46	28.29
Average	4.83	5.07	6.18	7.88	9.94	11.90	15.72	18.62
<i>Yogurt</i>								
Lowest 10%	0.11	0.15	0.28	0.39	0.51	0.55	0.51	0.68
Third Quintile	0.33	0.44	0.57	0.80	1.09	1.30	1.76	2.57
Top 10%	0.56	0.78	1.16	1.47	1.47	2.27	3.31	4.33
Average	0.32	0.44	0.64	0.87	1.12	1.36	1.80	2.53
<i>Milk powder</i>								
Lowest 10%	0.22	0.23	0.24	0.25	0.26	0.29	0.34	0.31
Third Quintile	0.42	0.40	0.43	0.47	0.52	0.52	0.58	0.61
Top 10%	0.59	0.61	0.6	0.62	0.7	0.74	0.65	0.63
Average	0.41	0.41	0.43	0.44	0.49	0.50	0.60	0.56
Average total	8.18	8.54	10.00	12.00	14.67	16.96	21.96	25.29

5.2.1 Factoren

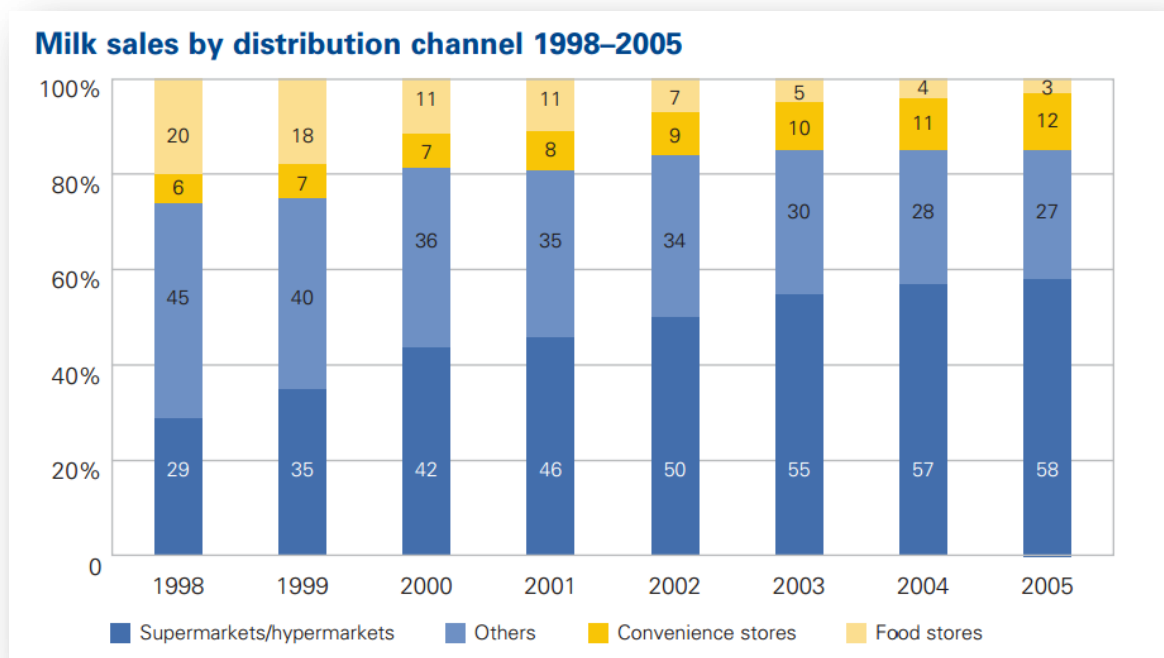
Heien en Wessels (1988) stellen in Dong (2006) dat de zuivelconsumptiegroei is gerelateerd aan inkomensgroei, bevolkingsgroei, prijsverandering en urbanisatie. In de volgende alinea's worden de verschillende factoren die van invloed zijn op de zuivelconsumptie besproken. Er wordt begonnen met de economische groei, gevolgd door urbanisatie, tradities en marketing.

Economische groei. Wereldwijde consumptiepatronen laten zien dat de consumptie van dierlijke producten toeneemt als het inkomen stijgt. Er vindt dan een verschuiving plaats in de vraag naar typen voedsel (Pingali, 2004). Voor ontwikkelingslanden is zuivel vaak een luxegoed, stijging van koopkracht maakt het daarom toegankelijker (Dong, 2006; Beghin, 2006; Fuller et al., 2006; Fuller et al., 2007). Onderzoek van Dong (2006) wijst uit dat minstens 60% van de veranderde vraag naar zuivelproducten wordt verklaard door inkomensstijging en bevolkingsgroei. De economische efficiency theorie, besproken in Veeck en Burns (2005), wijst uit dat wanneer inwoners meer geld verdienen en een drukker leven krijgen, een gedeelte van de voedselbereiding uitbesteed zal worden. Hoe drukker en welvarender consumenten zijn, hoe meer profijt zij gaan krijgen van de nieuwe, duurdere alternatieven, zoals voorgesneden en gewassen groenten of kant-en-klaar maaltijden (Veeck en Burns, 2005).

Ook het USDA (2009) noemt in haar onderzoek dat groei van inkomen, groeiende belangstelling voor gezondheid en de groei van supermarkten zorgt voor snelle groei van de zuivelindustrie. Uit onderzoek van Bai et al. (2008) blijkt dat inkomen positief gerelateerd is aan zuivelconsumptie, maar wanneer het inkomen stijgt dit positieve effect langzaam afneemt.

Urbanisatie. Urbanisatie blijkt een positief effect te hebben op de Chinese zuivelconsumptie (Dong, 2006). Aldus Pingali (2004) zorgt urbanisatie voor nieuwe voedselpatronen. Waarbij globalisering een versterkend effect geeft door een grotere beschikbaarheid van voedsel. Bewoners in stedelijke gebieden hebben meer toegang tot zuivelproducten door een betere infrastructuur en beschikbaarheid. Deze beschikbaarheid wordt vergroot door de groei van het aantal supermarkten. Figuur 6 wijst uit dat supermarkten de belangrijkste bronnen voor melkproducten in stedelijke gebieden zijn. Zij bieden een grote keuze in zuivelproducten (Fuller et al., 2006; Bai et al., 2008). Al eerder genoemd zijn de werkende vrouwen in stedelijke gebieden die minder tijd aan het huishouden spenderen. Er wordt vaker buiten de deur gegeten en er is een grotere vraag naar fast food (Veeck en Burns, 2005). Het aantal restaurants in stedelijke gebieden groeit snel, waar ook internationale ketens, als de McDonalds, handig op in spelen. Daarbij doet blootstelling aan wereldse eetpatronen het Aziatisch dieet verwestern (Pingali, 2004). Vooral de Chinese kaasconsumptie is hierdoor gegroeid (Beghin, 2006).

Figuur 6 Zuiveldistributie in China in 1998-2005 (Bron: KPMG, 2008)

Traditie. Vers voedsel is in de Chinese traditie erg belangrijk. Vers staat voor een goede smaak, hogere voedingswaarde, en veiligheid van voedsel. Zuivel wordt gezien als een voedingssupplement voornamelijk voor ouderen en kinderen en wordt nauwelijks geconsumeerd door de bevolking met een gemiddelde leeftijd (Fuller et al., 2006). Toch staan jonge consumenten, jonger dan 30 jaar en geboren na de economische hervormingen in China, meer open voor nieuwe, andere en vaak westerse voedselproducten (Bai et al., 2008). Ouderen consumeren meer zuivel gezien hun gezondheidskeuzes, maar door de positieve effecten van supermarkten en reclames stijgt de consumptie onder jongere Chinezen (Bai et al., 2008).

Marketing. Marketing is belangrijk in de zuivelconsumptie. Belangrijke investeerders doen daarom veel aan marketing en reclame, waarbij met name tv-reclames in trek zijn. De meest gepromote producten zijn vloeibare melk, melkpoeder, yoghurt, ijs en melkdranken (USDA, 2009). Educatie, reclame en gebruiksgemak spelen een belangrijke rol in de consumptie van zuivelproducten omdat het de acceptatie van vloeibare melk vergroot. Aldus de observaties van Muthert wordt veel marketing gedaan middels reclame op tv's in bedrijven of winkelcentra, zie figuur 7, en spelen ze in op de belangrijkste Chinese waarden en normen. Ook communicatie van gezondheids- en voedingsinformatie over zuivelproducten speelt een grote rol in de Aziatisch zuivelconsumptie (Dong, 2006). Ander belangrijk aspect is de branding van zuivelproducten. Voor 1978 waren de markten voor zuivel op lokaal niveau met directe relaties tussen boer en consument. Met de komst van de vrije markteconomie begon de zuivelindustrie uit te breiden en werd onderscheiding belangrijk. Kwaliteit en veiligheid werden de belangrijke pijlers. Deze branding heeft gezorgd voor meer naamsbekendheid en een grotere betrouwbaarheid (Fuller et al., 2006).

Verder is er in 2000 gestart met het Schoolmelk programma. Melk wordt hiermee door overheid aangestuurde leveranciers op scholen aangeleverd (USDA, 2009). Schoolmelk programma's in diverse grote steden geven een boodschap af naar families met jonge kinderen dat het consumeren van melk belangrijk is voor de volgende generatie (Fuller et al., 2006). Met deze programma's worden zuivelproducten langzaam geïntroduceerd in de dagelijkse aanbevolen levensbehoeften (ASG report 95, 2007).

Al met al komt zuivel steeds meer in het Chinese voedingspatroon voor. De factoren die hier invloed op hebben zijn de economische groei, de urbanisatie met daarmee een verwestering van de Chinese levenswijze, traditie en marketing.

Figuur 7 Voorbeeld van een reclame voor babyvoeding (Bron: T.R. Muthert)

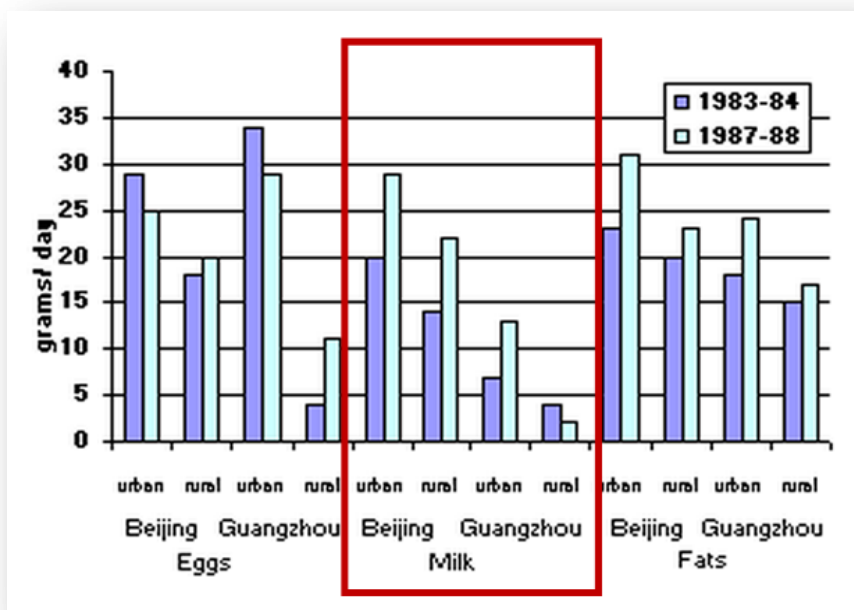
Vertaling door B. Zhang: 'Your mother's life is changing along with you when you come to this world. With holding your tiny hand, we could experience every each joy together. The brand-new Friso series with its golden pack. Upgraded formula brand-new packaging.'

5.3 Geografische verschillen

Uit het interview met B. Zhang blijkt dat er grote geografische verschillen zijn in voedselpatronen in China. Om de geografische verschillen in zuivelconsumptie te beschrijven wordt er gebruik gemaakt van verschillende case study's: de stad Beijing in het noorden, de stad Guangzhou in het zuiden, en de rurale provincie Guangdong in het zuiden, zie ook bijlage 5.

Noord en Zuid. Voor een duidelijke afbakening volgen hier de provincies die, in dit onderzoek, onder Zuid-China vallen. Dit zijn de provincies onder de Yangtzerivier: Sichuan, Chongqing, Yunnan, Guizhou, Hunan, Hubei, Jiangxi, Anhui, Jiangsu, Zhejiang, Shanghai, Fujian, Guangxi, Guangdong and Hainan. Deze provincies bevatten ongeveer 25 procent van de totale Chinese oppervlakte. De totale bevolking in dit gebied ligt rond de 750 miljoen, ongeveer 57 procent van de totale bevolking (Whang et al., 2008a). Alle andere provincies in China vallen onder noordelijk China. Zie bijlage 5 voor een kaart van China.

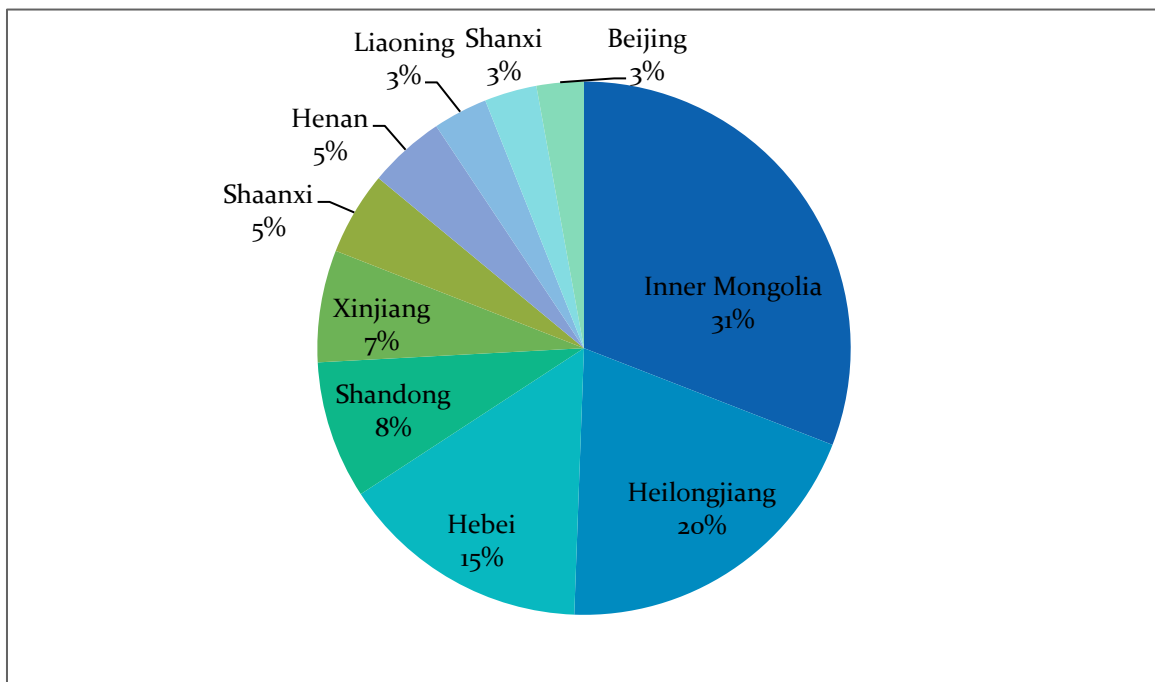
Figuur 8. Gemiddelde consumptie van eieren, melk en vetten in 1983-84 en 1987-88 in Beijing en Guangzhou. (Bron: Dennis et al., 1997)

Zuivelconsumptie is in de zuidelijke gebieden lager dan in de rest van het land, zowel stedelijk als ruraal. Dit is af te lezen in figuur 8, binnen het rood omlinjnde gedeelte, kijkend naar Milk en het verschil tussen Beijing en Guangzhou. Traditioneel speelt zuivel een kleine rol in het Zuid-Chinese voedselpatroon. Hoge prijzen, weinig aanwezigheid van koelkasten en weinig productie in het zuiden beïnvloeden deze kleine rol. In de meer noordelijke provincies is er een veel langere traditie met zuivelproductie en consumptie (Fuller et al., 2007). B. Zhang noemt daarbij in zijn interview dat ook in de bergachtige gebieden vaak langere tradities zijn met zuivel en dat hier de zuivelconsumptie afwijkt van het normale rurale gebruik. Veel zuivel wat wel geconsumeerd wordt in het zuiden is geïmporteerd. Veiligheid en beschikbaarheid zijn hier de belangrijkste redenen (USDA, 2006). Met de introductie van UHT melk, houdbare

melk, heeft er een boost plaatsgevonden in de consumptie in zuidelijke gebieden. Door de langere houdbaarheid kan de melk beter van Noord- naar Zuid-China gedistribueerd worden. De meeste zuivelproductie vindt plaats in het noorden dichtbij stedelijke gebieden als Beijing waar opbrengsten hoger zijn door goedkopere en makkelijke distributie, zie figuur 9. Melkveehouderijen in de provincie Guangdong produceren voor de lokale markt. Toch is dit lastig door gebrek aan hoge kwaliteit diervoeding en een ongunstig warm vochtig klimaat (USDA, 2006). In Zuid-China is de consumptie van melkpoeder daarom hoger dan vloeibare melk, wat in Beijing juist andersom is (USDA, 2006).

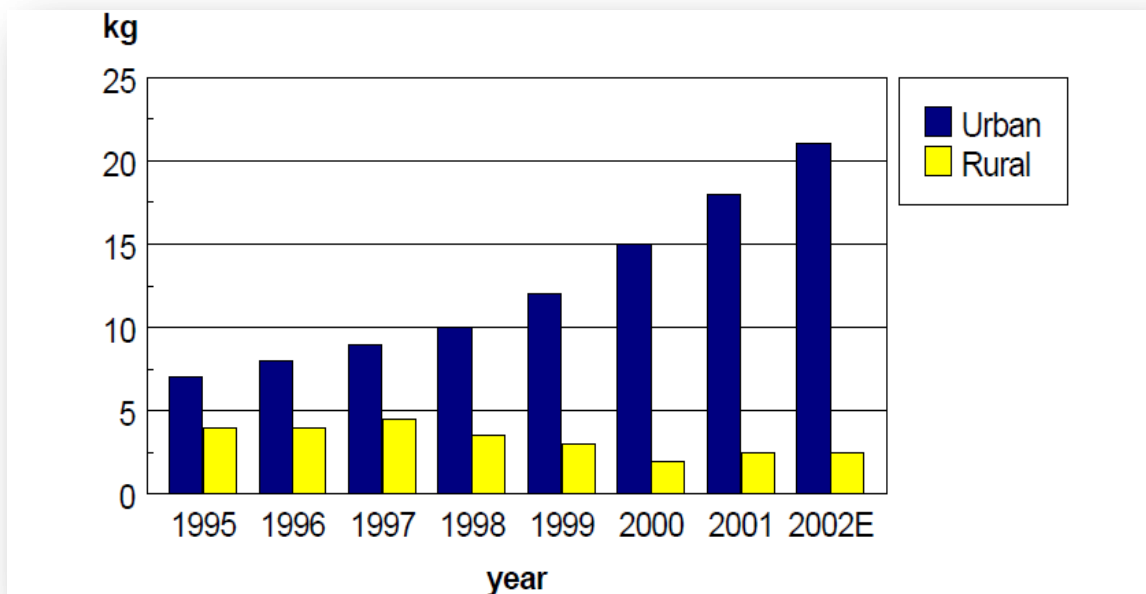
Figuur 9 Belangrijkste Chinese provincies van melkproductie in megatonnen in 2005 (Bron: Ministerie van LNV, 2007)

Stedelijk en ruraal. Door de opkomst van de middenklasse is er een groot verschil tussen de arme rurale gebieden en de rijke stedelijke gebieden ontstaan (Zheng, 2011). Dit verschil komt terug in de voedselconsumptie. In onderstaande figuur 10 is af te lezen dat er een groot verschil is tussen zuivelconsumptie in steden en in rurale gebieden. In rurale gebieden is er vaak weinig bekend over zuivelproducten door gebrek aan marketing. Door de afwezigheid van zuivel in hun traditionele voedselpatroon weet men niet wat er met zuivel kan en hoe het gegeten moet worden. In stedelijke gebieden is deze kennis er wel door westerse restaurants die nieuwe voedingswijzen introduceren (Fuller et al., 2007).

Figuur 10 laat zien dat er een duidelijk verschil is tussen de zuivelconsumptie in de urbane en rurale gebieden. De urbane consumptie is in de periode 1995 tot 2002 flink gestegen terwijl de rurale consumptie is afgenomen. Dit heeft te maken met de verstedelijking waardoor een kleiner aantal mensen in rurale gebieden achterblijft.

Figuur 10 China's Urbane vs. Rurale zuivelconsumptie. (Bron: USDA, 2003)

Ondanks de grote groei van de zuivelconsumptie in stedelijke gebieden ten opzichte van rurale gebieden, blijkt dat in de stedelijke gebieden geldt: hoe hoger het inkomen hoe meer de consumptie van vlees en eieren neigt te dalen. De stijging in dierlijke consumptie zwakt dus af. Andere producten bij hogere inkomens hebben juist de neiging sneller in consumptie te stijgen. In de rurale gebieden is de inkomenselasticiteit van dierlijke producten hoger, hierdoor zal de consumptie blijven stijgen als het inkomen hoger wordt (Jiang en Davis, 2007; Fu, 2012). In zowel stedelijk als het rurale gedeelte van de provincie Guangdong is de zuivelconsumptie enorm gestegen de afgelopen jaren. In stedelijke gebieden is dit ongeveer 19 kg per capita in 2004 en in rurale gebieden is dit bijna 2 kg per capita in 2004. Al eerder genoemd is de distributie, die in rurale gebieden veel beperkter is. Ook de afwezigheid van koelkasten speelt een belangrijke rol in rurale zuivelconsumptie. In stedelijke gebieden wordt zuivel gezien als chic, gezond en een teken van welvaart. Hierdoor vindt de meeste melkconsumptie plaats bij de midden- en bovenklasse (Fuller et al., 2007). Uit de observaties van Muthert blijkt dat zuivel vaak cadeau gedaan wordt wanneer men bij elkaar op bezoek gaat, het wordt gezien als waardevol cadeau. De laatste jaren heeft transport en opslag van zuivel in China zich sterk ontwikkeld en is de distributie verbeterd. In rurale gebieden zal de beschikbaarheid van zuivel toenemen en de zuivelconsumptie stijgen.

Zoals eerder in dit onderzoek genoemd spelen supermarkten een grote rol in deze distributie (Fu, 2012). Uit onderzoek blijkt dat in Beijing en Guangzhou de supermarkt de belangrijkste bron is van zuivel. In Guangzhou ligt het percentage gekochte zuivel in de supermarkt op 72%, in Beijing is dit 56% (Fuller et al., 2007; USDA, 2009). Muthert noemt in zijn observaties de overheersende aanwezigheid van melkpoeder in supermarkten in China. Te zien in onderstaande figuur 11. Met oneindige schappen en een groot aantal merken. Daarbij heeft melkpoeder haar eigen afdeling met een speciale verkoper.

Concluderend zijn er geografische verschillen in de zuivelconsumptie in China. In de rurale gebieden is de zuivelconsumptie lager dan in de urbane gebieden. Ook is de zuivelconsumptie in de noordelijke provincies hoger dan in de zuidelijke provincies.

Figuur 11 Melkpoederschap in Chinese supermarkt (bron: T.R. Muthert)

5.4 Zuivelindustrie

Eén van de pijlers van de agrarische hervormingen na 1978 was om de Chinese bevolking van genoeg voedsel te kunnen voorzien (Li, 2009). Deze pijler speelt nog steeds een rol in het Chinees agrarisch beleid. Om te kunnen voldoen aan de veranderde vraag naar zuivel hebben zich een aantal veranderingen voorgedaan binnen de Chinese zuivelindustrie. Hierbij speelt de Chinese overheid een grote rol, maar buitenlandse investeerders hebben hier ook een aandeel in. Een belangrijke verandering voor de zuivelindustrie was het loslaten van de overheidscontrole op het markt- en prijsbeleid (Li, 2009).

Door middel van het Schoolmelk programma van de Chinese overheid worden zuivelproducten langzaam geïntroduceerd in de dagelijkse levensbehoeften van de Chinezen (ASG report 95, 2007; USDA, 2009). Verder vindt er op grote schaal promotie van de zuivelindustrie plaats door middel van reclame op tv, binnen bedrijven en op straat van zuivel.

5.4.1 Kwaliteit en overheid

Na het melamine melkschandaal in 2008 hebben er grote veranderingen plaatsgevonden wat betreft de kwaliteitscontrole van zuivel in China. Bij dit melkschandaal werd er melamine toegevoegd aan de melk om zo het proteïnepercentage hoger te laten lijken. Een groot aantal Chinese baby's kreeg nierproblemen of stierf zelfs aan deze toevoeging. Dit melkschandaal was een resultaat van de snelle groei van de Chinese zuivelindustrie in zeer korte tijd (Qian et al., 2011). Aan deze zuivelindustrie was in het verleden weinig aandacht aan besteed en vonden er weinig kwaliteitscontroles plaats (Dong, 2006). Om een nieuw schandaal te voorkomen is China sinds 2008 begonnen met kwaliteitsinspecties (Qian et al., 2011; USDA, 2009).

De kwaliteitsinspectie is nog niet ver ontwikkeld en bestaat voornamelijk uit het belonen van kwaliteit, training van melkveehouders en verbeterde melktechnieken. Deze methoden moeten zorgen voor een betere gezondheid en een betere kwaliteit (USDA, 2009).

Er wordt gebruik gemaakt van de Food Chain Approach and Quality Assurance. Waarbij de nadruk wordt gelegd op veilig, gezond en voedzaam voedsel waar de hele voedselkolom aan bijdraagt (ASG report 95, 2007). Food Safety Law moet er voor zorgen dat lokale en centrale overheden samen voor een goede gezondheid zorgen. De lokale overheid moet de verantwoordelijkheid nemen voor de inspectie en management van voedselveiligheid (Hong-Gang, 2009). Door middel van een nieuwe wet in 2009 wordt de Chinese regering geacht dezelfde regels te hanteren als de EU. Waarbij er gebruik gemaakt wordt van, Good Agricultural Practices (GAP) en Good Manufacturing Practices (GMP). Nadruk ligt nu veel meer op het versterken van het bestaande regime en kwaliteitsverbetering. Voorgaande jaren was er te weinig kennis om goed te controleren (Pei et al., 2011).

Door middel van import van verbeterde genetica en de vergrootte vraag naar zuivel is de zuivelproductie flink gestegen (Ma et al., 2007). Support van de overheid om dierenwelzijn te verbeteren heeft gezorgd voor een groei in het aandeel gevaccineerde melkkoeien, met name in de stedelijke gebieden.

Ondanks deze verbetering van het dierenwelzijn zijn er ook nadelen aan de stijging van zuivelproductie. De sterke intensivering van productie heeft gevolgen voor het milieu. Het milieu, bijvoorbeeld water, bodem en CO₂ uitstoot, wordt door meer productie sterker belast. X. Zhang noemt in haar interview dat om deze belasting te kunnen beperken er strengere regels zullen komen met betrekking tot het milieu. Een ander belangrijk onderwerp voor de

Chinese overheid is de ontbossing door overbegrazing. Het aantal grazende dieren is in deze gebieden omlaag gebracht maar nog steeds hoog. Een nieuw probleem is dat door het vrije markt systeem boeren de mogelijkheid hebben om zelf te handelen. Om zo veel mogelijk te verdienen is het toevoegen van steroïden en antibiotica aan dierenvoeding een veel voorkomend verschijnsel in China (Li,2009).

5.4.2 Melkveehouderijen

Om te kunnen voldoen aan de groeiende vraag naar zuivelproducten is er baat bij een verandering in zuivelproductie. Zoals in figuur 9 te zien was vindt de meeste melkproductie plaats in het noorden, het westen en de stedelijke gebieden. Noord-China heeft hierin het grootste aandeel. Echter, door gebrek aan financiële middelen is de kwaliteit van koeien laag. Uit het interview met H. Lagerwey blijkt dat de meeste koeien in China uit Nieuw-Zeeland geïmporteerd worden voor een hogere kwaliteitsgarantie. De meeste melkveehouderijen in het Noorden zijn klein maar produceren samen 70-80% van de totale melkproductie. De collectieve en staatsmelkveehouderijen zijn relatief groot en produceren daarmee ongeveer 10-20% van de totale melkproductie. Daartussen zitten de private melkveehouderijen die weinig produceren (USDA, 2003). Voor kleine bedrijven is er weinig opbrengst en om bij te blijven met de concurrentie zullen zij moeten groeien (Pingali, 2004; Ma et al., 2007). De productie en consumptie van dierlijke producten in China ligt dicht bij elkaar, zoals te zien is in figuur 12 (Gao, 2001). Om te voldoen aan de consumptie, wordt er verwacht dat er een groei in productie gaat plaatsvinden van 4,5% in 2014 (Dong, 2006). Onder begeleiding van de overheid wordt geprobeerd op grote schaal gebruik gemaakt van Westerse methoden in de melkveehouderij, waarbij er veel gebruik wordt gemaakt van joint ventures met buitenlandse bedrijven. Deze westerse methoden moeten zorgen voor specialisatie, schaalvergroting en uiteindelijk een grotere productie (Li, 2009). H. Lagerwey noemt in zijn interview het samenwerkingsverband tussen het Nieuw-Zeelandse zuivelverwerkingsbedrijf Fonterra met China. Waarin Fonterra melkveehouderijen opzet in China om kennis te delen en zo de zuivelindustrie te laten groeien in ruil voor het recht tot export naar China vanuit Nieuw-Zeeland.

Figuur 12 Chinese consumptie en productie dierlijke producten in 1998 (Bron: Gao, 2001)

Chinese consumptie en productie van vlees- en visproducten in 1998			
Products	Per capita consumption (kilograms)	Total consumption (thousand tonnes)	Per capita production (kilograms)
Meat	40.1	50050	43.1
Pork	26.3	32870	28.4
Beef & mutton	4.5	5620	5.9
Poultry meat	9.3	11560	8.8
Egg	10.7	13330	17.5
Aquatic products	9.8	12300	Na
Milk products	6.4	7980	6.6

Verder zal de productie van melk verplaatsen naar stedelijke gebieden, dichtbij de belangrijkste markten en verwerkingsbedrijven. De stedelijke bedrijven zijn groter, intensiever en meer marktgeoriënteerd. Ook deze ontwikkeling vindt plaats door middel van leningen, subsidies en beschikbaar gestelde technieken door de overheid. Technieken als de melkmachine zijn nu meer vanzelfsprekend. Door deze ontwikkeling verplaatsen ook kleine boerenbedrijven zich naar de stad. Hier kunnen zij profiteren van de aanwezige kennis en technieken (Ma et al., 2007; Li, 2009).

In opkomst zijn grote melkverwerkingsbedrijven. Hier sluiten kleine boerenbedrijven zich bij aan en leveren hun de melk. Deze bedrijven worden door de Chinese overheid gepromoot omdat ze veel geld opleveren (Rutherford, 1999).

Sinds 1990 is er een groeiende belangstelling van buitenlandse bedrijven in China (Pai et al., 2011). Bedrijven als Nestlé en Danone, maken gebruik van hun naamsbekendheid en de daarbij horende kwaliteit (USDA, 2003). De Chinese zuivelbedrijven proberen juist in te spelen op de Chinese wensen, normen en waarden. Zo richten ze zich niet alleen op melk, maar bieden ze een groot assortiment aan zuivel aan, zoals veel verschillende smaken yoghurt en chocolademelk. Daarbij maken ze gebruik van een promotiecampagne waarbij de gezondheid en vitaliteit van jonge mensen gerelateerd wordt aan zuivel (USDA, 2003).

5.4.3 Import

De markten voor kindervoeding worden gedomineerd door grote multinationals vanuit Europa, Verenigde Staten en Australië. Zoals al eerder genoemd kunnen de multinationals, behalve een voordeel in technieken, ook profiteren van naamsbekendheid. Het melamineschandaal heeft er ervoor gezorgd dat veel Chinezen hun eigen melkproducten wantrouwen. Geïmporteerde zuivel, voornamelijk babyvoeding, heeft veel meer vertrouwen onder de Chinese consumenten. De prijzen van deze geïmporteerde zuivel zijn hoog, maar door het belang van veilig voedsel worden jonge consumenten hier niet door beïnvloed (USDA, 2009). Toch blijkt uit het interview met B. Zhang dat ondanks een aanwezigheid van Westerse producten in de Chinese schappen de eigen Chinese merken de schappen overheersen.

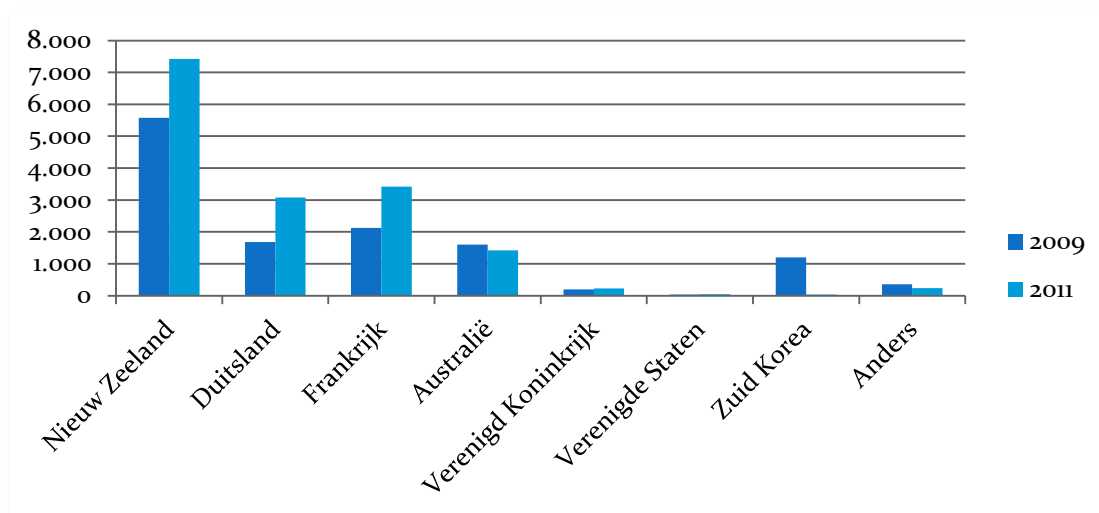
Een andere reden voor import is een te lage eigen zuivelproductie om te kunnen voldoen aan de zuivelvraag. Hierdoor is China genoodzaakt om zuivel te importeren. In figuur 14 zijn de belangrijkste landen van herkomst te zien. Waarbij uit Nieuw Zeeland de meeste zuivel geïmporteerd wordt (USDA, 2011).

Figuur 13 Chinese productie en consumptie van zuivel in tonnen in 2005-2011 (Bron: USDA, 2011)

Commodity	Attribute	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Dairy, Dry Whole Milk Powder	Production	918	1,030	1,150	1,120	977	1,000	1,050
	Domestic Consumption	951	1,071	1,137	984	1,154	1,347	1,507
Dairy, Milk, Fluid	Production	28,648	33,025	36,334	35,450	29,625	30,328	31,780
	Domestic Consumption	28,618	32,992	36,292	35,420	29,618	30,321	31,774
Dairy, Milk, Nonfat Dry	Production	60	55	58	53	54	55	56
	Domestic Consumption	115	116	94	107	124	146	156

Source: USDA FAS, 2011.

Figuur 14 Landen van herkomst van geïmporteerde zuivel in China (Bron: USDA, 2011)

Samenvattend speelt de Chinese overheid een belangrijke rol in de zuivelindustrie. Ze promoot zuivel onder de bevolking door middel van schoolmelkprogramma's maar ook door grootschalige reclame. Door vernieuwde wet- en regelgeving is ze een grote drijver achter de schaalvergroting bij melkveehouderijen. Om de kwaliteit van zuivel te kunnen garanderen vinden er steeds meer regelmatige kwaliteitscontroles door de centrale en lokale overheden plaats. Daarbij vindt er steeds meer import van zuivel plaats.

Hoofdstuk 6 Conclusie

Met de voorgaande resultaten kan de hoofdvraag: *‘Hoe hebben de voedselconsumptiepatronen, met name de zuivelconsumptie, zich in China vanaf 1978 ontwikkeld en hoe is en wordt hier mee omgegaan?’* worden beantwoord.

De belangrijkste ontwikkelingen die de voedselconsumptiepatronen in China hebben doorgemaakt sinds 1978 is de verschuiving van het eetpatroon. Het eetpatroon is verwesterd, er wordt meer en vaker gegeten, er worden meer dierlijke producten gegeten, en er wordt vetter gegeten. Dit leidt tot een groeiende groep Chinezen met overgewicht. Het veranderde voedselpatroon heeft niet alleen gevolgen voor de bevolking maar biedt ook kansen voor de voedselindustrie, resulterend in een groei in het aantal restaurants en supermarkten. Een oorzaak voor deze nieuwe voedselpatronen is de economische ontwikkeling. Inkomens zijn gestegen en hebben een welvarende stedelijke middenklasse ontwikkeld. Deze middenklasse is echter maar een klein gedeelte van de gehele bevolking, in met name rurale gebieden leven nog veel Chinezen in armoede.

Opvallend in de nieuwe voedselpatronen is de groeiende zuivelconsumptie, die in een relatief korte periode flink is gestegen. In met name stedelijke gebieden is zuivel in populariteit gegroeid. Hierbij speelt de groei van het besteedbaar inkomen een grote rol. In het belang van gezonde voeding kan de relatief dure zuivel door de stijging van het inkomen toch gekocht worden. Waarbij traditie ook voor een groot gedeelte de consumptie verklaart. Gezonde voeding is, vooral voor oudere, Chinezen belangrijk en benadrukt het belang van zuivel. Marketing programma's van de overheid benadrukken ook dit gezondheidsaspect door middel van tv-reclames, educatie, en schoolmelkprogramma's. Ook hiermee stijgt de zuivelconsumptie. Ondanks dat de zuivelconsumptie sterk is gestegen zitten er grote verschillen in urbane en rurale consumptie. De urbane consumptie is duidelijk hoger door grotere beschikbaarheid, aanwezigheid van koelkasten en een hoger inkomen. In rurale gebieden zijn koelkasten schaars, het aanbod van zuivel is laag, daarbij zijn de prijzen hoog en is er weinig marketing en daarmee weinig bewustwording van zuivel.

Gepaard met de nieuwe consumptiepatronen gaat een nieuw productiepatroon. De zuivelproductie is sterk gestegen door schaalvergroting en specialisatie van melkveehouderijen, waarbij de overheid een drijvende factor is. Mede door het melamine melkschandaal, maar ook door te lage eigen productie, is import van zuivel in China sterk gestegen. Weinig vertrouwen in eigen zuivel doet buitenlandse bedrijven aantrekken. Daarbij wordt er gebruik gemaakt van Nieuw-Zeelandse melkkoeien, kennis en techniek. De overheid heeft sinds 1978 het beleid om de productie van zuivel te stimuleren, waarmee de markt en het prijsbeleid is vrijgegeven, en er op grote schaal gebruik wordt gemaakt van westerse technieken.

Al met al is er de afgelopen jaren veel veranderd in de Chinese voedselindustrie. Maar toch zijn er nog genoeg punten waaraan gewerkt kan worden. Bijvoorbeeld de onderlinge inkomensverschillen binnen en tussen urbane en rurale gebieden, milieukwesties en dierenwelzijn wat betreft de productiesector, maar ook over de kwaliteit van Chinese producten is nog veel te zeggen.

Hoofdstuk 7 Literatuur

- ASG report 95 (2007) *China's dairy chains towards qualities for the future*. Animal Science Group, Wageningen UR.
- Bai, J., Wahl, T.I., McCluskey, J.J. (2008) *Fluid milk consumption in urban Qingdao, China*. The Australian Journal of Agricultural and Resource Economics. Vol. 52, pp. 133-147.
- Beghin, J.C. (2006) *Evolving dairy markets in Asia: Recent findings and implications*. Food Policy. Vol. 31, pp. 195-200
- Dennis, B.H., Zhou, B., Liu, X., Yang, J., Mai, J., Cao, T., Ni, G., Zhao, L., Stamler, J. (1997) *Changes in food, nutrient and energy intake in People's Republic of China samples of urban and rural north and south adults surveyed in 1983-84 and resurveyed in 1987-88*. Asia Pacific Journal Clinical Nutrition. Vol. 6, issue 4, pp. 277-286.
- Dong, F. (2006) *The outlook for Asian dairy markets: The role of demographics, income, and prices*. Food Policy. Vol. 31, pp. 260-271.
- Fu, W., Gandhi, V.P., Cao, L., Liu, H., Zhou, Z. (2012) *Rising Consumption of Animal Products in China and India: National and Global implications*. China & World Economy. Vol. 20, no. 3, pp. 88-106.
- Fuller, F., Huang, J., Ma, H., Rozelle, S. (2006) *Got milk? The rapid rise of China's dairy sector and its future prospects*. Food Policy. Vol. 31, pp. 201-215.
- Fuller, F., Beghin, J., Rozelle, S. (2007) *Consumption of dairy products in urban China: results from Beijing, Shanghai and Guangzhou*. The Australian Journal of Agricultural and Resource Economics. Vol. 51, pp. 459-474.
- Gao, Q. (2001) *Development of Dairy Industry in China*. Paper presented to the 45th Annual Conference of the Australian Agricultural and Resource Economics Society.
- Guo, X., Mroz, T.A., Popkin, B.M., Zhai, F. (2000) *Structural Change in the Impact of Income on food consumption in China, 1989—1993*. The University of Chicago.
- Halbrendt, C., Tuan, F., Gempesaw, C., Dolk-Etz, D. (1994) *Rural Chinese Food consumption: The Case of Guangdong*. American Journal Agricultural Economics. Vol. 76, pp. 794-799.
- Heien, D.M. en Wessels, C.R. (1988) *The Demand for Dairy Products Structure, Prediction, and Decomposition*. Agricultural & Applied Economics Association. Vol. 70, no. 2, pp. 219-228
- Hong-Gang, N., Zeng, H. (2009) *Law enforcement is key to China's food safety*. Environmental Pollution. Vol. 157, pp. 1990-1992.
- Hubacek, K., Guan, D., Barua, A. (2007) *Changing lifestyles and consumption patterns in developing countries: A scenario analysis for China and India*. Futures. Vol. 39, pp. 1084-1096.
- Jiang, B., Davis, J. (2007) *Household food demand in rural China*. Applied Economics. Vol. 39, pp. 373-380.

- Kastner, T., Rivas, M. J. I., Koch, W., Nonhebel, S. (2012) *Global changes in diets and the consequences for land requirements for food*. PNAS May 1, 2012. Vol. 109, no.18.
- Khor, N., Pencavel, J. (2008) *Measuring income mobility, income inequality, and social welfare for households of the People's Republic of China*. Asian Development Bank Economics working paper series No. 145.
- KPMG (2008) *The milk and dairy market in China*. Publication date: June 2008, Hong Kong. Beschikbaar via:
<http://www.kpmg.com/CN/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/milk-dairy-mkt-china-0806.pdf>. [Geraadpleegd op: 12-01-2013]
- Li, P.J. (2009) *Exponential Growth, Animal welfare, Environmental and food safety impact: The case of China's livestock production*. Journal of Agricultural Environmental Ethics. Vol. 22, pp 217-240.
- Ma, H., Rae, A.N., Huang, J., Rozelle, S. (2007) *Enhancing productivity on suburban dairy farms in China*. Agricultural Economics. Vol. 37, pp. 29-42.
- Meng, X., Gong, X., Wang, Y. (2005) *Impact of Income Growth and Economic Reform on nutrition intake in urban China: 1986-2000*. IZA Discussion Paper No. 1448.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) (2007) *Milking China's cash cow*. Beschikbaar via:
http://china.nlabassade.org/binaries/content/assets/postenweb/c/china/zaken-doen-in-china/import/kansen_en_sectoren/agrofood/rapporten_over_agro_food/milking-chinas-cash-cow [Geraadpleegd op: 13-01-2013]
- O'Leary, Z. (2010) *The Essential Guide to Doing Your Research Project*. London: SAGE Publications Ltd.
- Pingali, P. (2004) *Westernization of Asian Diets and the transformation of food systems: Implications for research and policy*. The Food and agricultural Organization of the United Nations. ESA Working Paper No. 04-17.
- Qian, G., Guo, X., Guo, J., Wu, J. (2011) *China's dairy crisis: impacts, causes and policy implications for a sustainable dairy industry*. International Journal of Sustainable Development & World Ecology. Vol. 18, no. 5, pp. 434-441.
- Rutherford, A.S. (1999) *Meat and milk self-sufficiency in Asia: forecast trends and implications*. Agricultural Economics. Vol. 21, pp. 21-39
- USDA (2003) *Peoples Republic of China- Dairy and products. China's dairy industry overview*.
- USDA (2009) *Peoples Republic of China- Dairy and products, annual 2009*. Beschikbaar via:
<http://gain.fas.usda.gov/Recent%20GAIN%20Publications/DAIRY%20AND%20PRODUCTS%20ANNUAL%20Beijing%20China%20-%20Peoples%20Republic%20of%2011-12-2009.pdf> [Geraadpleegd op: 20-11-2012]

USDA (2011) *Peoples Republic of China- Dairy and products, annual 2011*. Beschikbaar via: <http://gain.fas.usda.gov/Recent%20GAIN%20Publications/Dairy%20and%20Products%20Annual%20Beijing%20China%20-%20Peoples%20Republic%20of%2010-17-2011.pdf> [Geraadpleegd op: 13-01-2013]

Veeck, A., Burns, A.C. (2005) *Changing tastes: the adaption of new food choices in post-reform China*. Journal of Business Research. Vol. 58, pp. 644-652.

Whang, J., Zhou, Z., Shen, Q. (2008a) *Who is going to supply the milk to China's South?* China & World Economy. Vol. 16, no. 4, pp. 94-109.

Whang, Z., Zhai, F., Du, S., Popkin, B. (2008b) *Dynamic shifts in Chinese eating behaviors*. Asia Pacific Journal of Clinical Nutrition. Vol. 17, no. 1, pp. 123-130.

Wu, Y., Li, E., Samuel, N. (1995) *Food consumption in urban China: an empirical analysis*. Applied Economics. Vol. 27, pp. 509-515.

Pei, X., Tandon, A., Alldrick, A., Giorgi, L., Huang, W., Yang, R. (2011) *The China melamine milk scandal and its implications for food safety regulation*. Food Policy. Vol. 36, pp. 412-420.

Yu, X., Abler, D. (2009) *The demand for food quality in rural China*. American Journal Agricultural Economics. Vol. 91, no. 1, pp. 57-69.

Zhai, F., Wang, H., Du, S., He, Y., Wang, Z., Ge, K., Popkin, B.M. (2009) *Prospective study on nutrition transition in China*. Nutrition Reviews. Vol. 67, pp. 556-561.

Zhang, X. (2002) *The Dynamics of Chinese Consumers: A Case of Shanghai Food Consumption*. Journal of International Food and Agribusiness Marketing. Vol. 14, no. 1.

Zhang, X., Dagevos, H., He, Y., Lans, van der. I., Zhai, F. (2008) *Consumption and corpulence in China. A consumer segmentation study based on the food perspective*. Food Policy. Vol. 33, pp. 37-47.

Zheng, Z., Henneberry, S.R. (2011) *Household food demand by income category: Evidence from Household survey data in an urban Chinese province*. Agribusiness, Vol. 27, no. 1, pp. 99-113.

Foto op de voorpagina: Bron: T.R. Muthert.

Bijlage 1: Interview X. Zhang

Telefonisch interview op 28-11-2012

Door de Chinese Culturele Revolutie is de Chinese economie veranderd. Er is nu sprake van een open markt economie. Als gevolg daarvan zijn de inkomens gestegen en is er sprake van een opkomende middenklasse. Resultaat van deze gestegen inkomens is een verschuiving in voedselpatronen. Zou u iets kunnen vertellen over deze veranderde voedselpatronen? Wat is er veranderd? Hoe is het veranderd? En waar (rural/urban)?

Er heeft een verschuiving plaatsgevonden van de meer traditionele voedselpatronen die veel rijst en granen bevatten naar een voedselpatroon met meer dierlijke producten. Dit heeft vooral te maken met de groeiende inkomens. In urbane gebieden is er een sterkere verandering.

In voorgaande onderzoeken wordt vaak als argument voor de veranderde voedselconsumptie in China de stijging van het gemiddeld inkomen gegeven. Zijn er volgens u nog andere redenen?

Nee, belangrijkste reden is inkomensstijging.

Één van uw onderzoeksvelden is overgewicht in China. Is dit één van de resultaten van een veranderend voedselpatroon? Welke andere gevolgen zijn er?

Door de verschuiving van het voedselpatroon zijn Chinezen meer vetrijke producten gaan eten. Hierdoor is het aantal mensen met overgewicht gestegen. Andere gevolgen van het veranderend voedselpatroon zijn de vergrootte vraag naar voedsel waardoor er meer aanbod moet komen, daarbij heeft het nieuwe voedselpatroon gevolgen voor het milieu. Om aan de nieuwe vraag te kunnen voldoen moet er meer geproduceerd worden en dus een grotere belasting op het milieu (water gebruik, CO₂ uitstoot etc).

Waarom is de melkconsumptie in China veel lager in vergelijking met andere landen? Welke factoren spelen hier een rol?

In de Chinese traditie is melk niet aanwezig in de dagelijkse voeding. Chinezen drinken meer thee. Verder is melk in een veel kleinere mate beschikbaar, dan bijvoorbeeld in Nederland. Hierdoor is het meer een luxe goed. Wat ook weer verklaard dat nu de inkomens stijgen de melkconsumptie ook begint toe te nemen.

Bijlage 2: Interview B. Zhang

17-12-2012

1. Since when do you live in the Netherlands?

I have been here since September this year. Anyway, I have been to Netherlands once in 2010 when I was studying in Sweden.

2. Which part of China do you come from? Is this urban or rural and North or South?

I came from a city called Lanzhou located in the Northwestern China, my province is called Gansu (Lanzhou is the capital city of Gansu Province) I guess you could wiki it by using google.

3. Could you tell something, from your own experience, about the dairy consumption in China? Which people do consume dairy products the most? What kind of dairy do they consume? Has the consumption changed?

I would say it's pretty tough questions here you posing me... Dairy was, is almost never the main food consumption for most of the Chinese people although past one or two decades witness a notable increasing consumption of dairy in China. I personally believe more and more people in the future in China will take dairies as one of the most important diets.

I have no idea about which special groups of people would consume dairy in their daily life, because it all depends their habits. Nevertheless, some people from minority ethnic groups like Tibetan, Uygur, Mongolian and etc. have their own ways of dairy consumption like milk tea, Mongolian cheese and others (totally different from Westen and Netherlands, like sweet or sour cheese).

Normally, milk and yoghurt are the choices most people would make.

Date back to 20 years ago, yoghurt was not popular but now is.

4. How do the Chinese think about dairy? Is it something special or something ordinary?

I do not know how to give you a precise answer but for me, my family and my friends, colleagues around me it's only ordinary food.

5. What is your own experience with dairy? Back in China, did you consume it? And here in the Netherlands is it now part of your diet?

You may be disappointed hearing my answer to this question. Back in China, I have the exactly same breakfast as I have had here in Netherlands every day—bread, jams, fruits and milk but without cheese and butter...My background is pretty complicated, born and raised in 3 different cities and have my B.A. in one coastal city of China (30 hours train time from my hometown) and also in Sweden for one year. So I do not see much different

about food..... I do not see that many people in China would choose dairy as breakfast. Anyway, milk is also part of my diet only for breakfast, sometimes kind of drink for me just like seven up or cola.

6. Can you tell something about the difference in dairy consumption/perception between the Netherlands and China?

Dairy in Netherlands I guess is much much much more important than it in China. The biggest different perception maybe I could argue a little bit exaggerated that Dutch people cannot live without dairy? But in China dairy is one of the choices which is also replaceable.

7. And how about the promotion/marketing of dairy in China? Is there a lot of promotion of dairy on the television or billboards?

You do see plenty of advertisements about promoting the ingesting more milk and dairy from the government and enterprises nowadays. Most of the promotion is Chinese brands about milk and yoghurt.

I guess the government gradually realize that dairy is very nutritious especially for babies and juveniles so that is the reason for the promotion of dairy in the past two decades.

8. Do you know something about the export of European dairy products from individuals to China?

I have seen some kind of European dairy products like milk powder(Nutrilon, Friso) even cheese, butter from Netherlands, Germany and other European countries in the super markets. However, Chinese own brands take a bigger ratio on the shelves.

In general, in China you could use milk and yoghurt instead of the word dairy. Cheese, butter and the others dairies consumption can be ignored. Not only is China a huge country, more interestingly I would also present that china is really a diversified state with totally different habits and diets in different area from North to South, from East to West. I hope the information I offered is sufficient for your work. Anyway, if you really want to have a deeper research about your topic, we can absolutely have a discussion in my office at any of your convenience. I will be very pleased to offer you everything I can about anything in China.

Bijlage 3: Interview H. Lagerwey

14-01-2013

- Nieuw Zeeland is één van de grootste melkexporteurs in de wereld. Is China een grote afnemer van de Nieuw-Zeelandse melk? Is dit veranderd/gestegen de afgelopen, ongeveer, 20 jaar?
- Fonterra is een belangrijke onderneming in Nieuw Zeeland (als ik dat goed begrijp van internet) en is ongeveer te vergelijken met bijvoorbeeld FrieslandCampina in Nederland? Weet jij wat zij precies doen in China? Ik heb iets gelezen over het bouwen van mega-stallen in China?

NZ is inderdaad een grote exporteur, maar wereldwijd leveren we maar iets van 1.5% van alle zuivel, dus relatief klein. Bijvoorbeeld Amerika produceert veel meer, maar consumeert dat allemaal zelf.

De export naar China is een groeiende zaak, China word steeds rijker, dus mensen consumeren steeds meer zuivel producten. Daarnaast heeft NZ een goede betrouwbare naam in China (Chinezen vertrouwen ons om veilig natuurvriendelijk voedsel te produceren).

Fonterra is de grootste zuivelverwerker in NZ. Het is theoretisch een coöperatie, maar met steeds meer focus om een BV te worden, aldaar niet beurs genoteerd. Naast de coöperatie heeft Fonterra een groot aantal BVs die door de coöperatie gefinancierd worden, maar die geen eigendom zijn van de aandeelhouders. De aandeelhouders worden dus als bank gebruikt om de investering van de BVs te financieren. In NZ moeten de boeren aandelen kopen als ze melk willen leveren aan Fonterra, ongeveer vergelijkbaar met het quotum systeem in NL. Het is inderdaad vergelijkbaar met Friesland Campina.

Als onderdeel van de onderhandelingen die Fonterra met China voerde over de export naar China is beloofd dat in ruil voor het recht om naar China te exporteren, Fonterra de chinezen zou helpen hun eigen zuivel industrie op te zetten. Vandaar dus de boerderijen in China. Hierover is weinig bekend, Fonterra houdt alles heel graag op de down-low, omdat er veel publieke weerstand tegen is. NZ is immers zichzelf in de voet aan het schieten. Als China haar eigen melk produceert, kunnen wij niet meer exporteren. In werkelijkheid valt dat mee, want de vraag naar zuivel stijgt nog steeds veel sneller dan het aanbod. Wie de eigenlijke eigenaar van de Chinese bedrijven is, is mij onduidelijk. Fonterra doet wel alsof ze de eigenaar zijn maar dat valt te bezien want China doet niet aan buitenlandse investeerders. De koeien op die bedrijven overigens zijn allemaal geëxporteerd vanuit NZ, dus Nieuw-Zeelandse koeien.

Hopelijk heb je hier wat aan, ik moet snel weer gaan want de koeien moeten gemolken. Als er nog meer onduidelijk is, hoor ik het graag.

Twee links vond ik even snel want je zult wel bronnen nodig hebben, ik weet niet of je er wat aan hebt...

<http://www.nzcta.co.nz/chinanow-general/42/spotlight-fonterra-in-china/>

http://www.nzherald.co.nz/business/news/article.cfm?c_id=3&objectid=10844681

Bijlage 4: Observaties T.R. Muthert

20-11-2012

Over de melkconsumptie zijn de meningen hier nogal verdeeld. Een aantal zegt dat die hier nog steeds stijgt, anderen zeggen dat veel Chinezen weinig melk consumeren omdat ze het gewoonweg niet lekker vinden. Feit is echter wel dat veel westerse bedrijven als Friesland Campina en een aantal Amerikanen zeer actief zijn op de Chinese markt. Volgens mij is dit echter niet zozeer omdat er heel veel vraag is maar te meer om het gat op te vullen dat de Chinezen hebben achtergelaten. Door de vele schandalen in de voedselverwerkings industrie al hier wordt de Chinese productie van diverse soorten voedsel, waaronder zuivel en melkpoeder, als niet erg veilig beschouwd. De Chinees koopt dus het liefst iets waar op staat made in Europe/USA dan wel dat het een westerse merknaam draagt. Door de groeiende bevolking en de toenemende westerse invloeden zal de melk consumptie ongetwijfeld nog stijgen. Maar de grote boom zoals in de jaren 90 is al lang en breed voorbij.

Omdat de Chinese keuken weinig melktoepassingen kent wordt het hier ook een stuk minder geconsumeerd dan in bijvoorbeeld Nederland. Brood wordt hier nauwelijks gegeten, en voor sauzen en andere bereidingen wordt het ook niet gebruikt. De enige melkconsumptie is voor zover ik (en 2 Chinese collega's hier) weten gewoon het drinken van een glas melk. Dit gebeurt vooral veel door jonge kinderen en ouderen. Het feit dat melk goed is voor de botten en werkt tegen botontkalking is een goede marketingtruc die hier door veel bedrijven wel wordt uitgebuit. Echter veel reclame voor melk wordt er niet gemaakt, des te meer voor melkpoeder voor baby's. Dat is hier sinds de jaren 80/90 onverminderd populair en ook nog steeds erg prijzig. Dit melkpoeder komt voornamelijk uit Europa (Nederland en de UK) en wordt in grote aantallen ingevlogen. Zowel van bekende merken als bijvoorbeeld Friso en Nutricia maar ook van veel onbekende merken en private labels.

Waarom er zo weinig reclame voor melk wordt gemaakt is mij eigenlijk een raadsel. Ondanks dat het niet mega populair is, is het toch een goed lopend product. Een reden zou kunnen zijn dat de Chinese middenklasse al veel meer andere westerse dingen heeft ontdekt. Wijn, koffie, whisky, deegwaren en design kleding zijn hier op dit moment veel populairder en beleven een grote groei. De Chinese middenklasse is hier ook veel rijker dan wat wij in Nederland kennen als de middenklasse. De middenklasse hier heeft al snel twee dure mercedesen of BMW's voor de deur staan en woont in een luxe villa of penthouse. Ik woon zelf in Hangzhou, een stad zookm van Shanghai. Waarschijnlijk China's meest westerse (op Shanghai na misschien) en China's meest rijke stad, dus als je ergens veel westerse producten vindt is het hier wel.

21-11-2012

Melk en melkpoeder worden hier eigenlijk ook als twee verschillende dingen gezien. Ondanks dat het in feite beiden zuivelproducten zijn. Om heel eerlijk te zijn heb ik hier eigenlijk nog helemaal geen promotie gezien voor melk. Nou kijk ik hier geen tv en de radio versta ik niet. Maar China is wel bij uitstek een land van reclame. Je kunt het zo gek niet bedenken of er hangen hier posters, billboards en tv schermen met advertenties.

Maar ook via deze middelen zie je het niet. Melkpoeder daarin tegen wel. Niet op de grote billboards maar wel op veel narrow casting schermen in de grote shopping malls. Het zou me ook niks verbazen als dat inspeelt op belangrijke Chinese waarden en normen. Dat is hier nog steeds de makkelijkste marketing formule voor buitenlandse bedrijven.

Ik kom dit weekend nog wel in een grote supermarkt dus zal dan even wat foto's voor je maken. Als ik ergens nog billboards of andere reclame uitingen tegenkom zal ik die ook even voor je vastleggen.

28-11-2012

Was toevallig afgelopen zondag in de Century Mart, China's grootste supermarktketen. Een beetje vergelijkbaar met de Wal Mart. Ze verkopen dus ook een hoop andere dingen a la een Praxis en Hema. Een winkel die ongeveer 5 keer zo groot is als de Albert Heijn in Stadskanaal is hier het normale formaat. Vooral de melkpoeder afdeling hier is gigantisch. Een wand van zo'n 10 a 15 meter lang met alleen maar melkpoeder gevolgd door rijen met andere baby voedingsmiddelen. Zoals je op de bijgevoegde foto's kunt zien is er veel keus en wordt er in de winkel ook veel reclame voor gemaakt. Net als de slijterij heeft deze afdeling aparte medewerkers en reken je deze producten ook apart af.

Andere bijgevoegde foto's zijn van de melkafdeling. Veelal in kartonnen dozen verpakt en per merk op grote pallets gepresenteerd. Ook hier weer met aparte medewerkers voor advies. Sommige verpakkingen zien er heel luxueus en kosten dan ook nogal wat. Maar het verkoopaspect ligt vooral op de gezondheid. Het feit dat melk veel calcium bevat en dat het beter is voor je leven. Slogans als dat je er slim van wordt of iets dergelijks zie je hier niet. Verse melk vanuit de koeling is trouwens ook erg zeldzaam wat er toch wel op duidt dat veel melk ingevlogen wordt om vervolgens hier een Chinese verpakking te krijgen. Echte duidelijke aanwezigheid van logo's en namen als Friesland Campina of Nutricia heb ik hier niet gezien.

Ander opvallend iets is dat het veelal in kleine verpakkingen zit en niet zoals wij kennen in liter of 1,5 liter pakken. Daarnaast kom ik buiten de supermarkt weinig reclame voor melk tegen. Eigenlijk alleen maar voor melkpoeder (zie afbeelding 4187 en 4189). Bijvoorbeeld op de narrowcasting schermen in onze kantoortoren. Daarop wordt vooral veel reclame gemaakt voor huishoudelijke producten, gadgets en melkpoeder voor baby's (voornamelijke van Friso). Dezelfde informatie kom je af en toe ook op tv schermen in shopping malls tegen.

Heb ook even 3 Chinese collega's gevraagd hoe zij het Chinese melkgebruik zien. Volgens hen wordt melk vooral cadeau gedaan. Als men bij elkaar op bezoek gaat neemt men altijd iets mee. Melk wordt gezien als een waardevol cadeau. Daarnaast wordt het veel gebruikt door 'verwesterde' ouderen en jonge moderne gezinnen. Volgens hen gebruiken veel Chinezen wel Soja melk maar zijn er maar weinigen die ook stelselmatig melk kopen. Melk is in verhouding toch nog erg duur en volgens hen zien veel Chinezen het nut niet in van het gebruik. Dit vooral omdat Chinezen hele ander opvattingen hebben over gezond leven als dat westerlingen hebben terwijl de insteek van veel verkopers toch vooral het gezondheidsissue is.

Bijlage 5: Topografische kaart China

Bron: <http://china.startpagina.nl/>